

Forholdet mellem teori og praksis på professionsuddannelserne er til debat. Mange studerende og nyuddannede efterspørger konkrete værktøjer og mere sammenhæng. Hvordan kan vi tænke redskaber ind i uddannelse og efteruddannelse af lærere og pædagoger?

Redskaber på skolebænken

Af SIGNE LØNTOFT

Når en nyuddannet pædagog eller lærer møder virkelighedens gul stue eller 4.b., er det hverken Pierre Bourdieu eller Niklas Luhmann, der står øverst på dagsordenen. Sammenstødet mellem uddannelsens teori og hverdagens praksis er stort, og nyuddannede føler sig ofte ladt i stikken i den konkrete jobfunktion, de skal varetage efter endt uddannelse. Det er baggrunden for den store efterspørgsel efter og hype omkring pædagogiske værktøjer og koncepter, der kan vise vejen, mener Mads Hermansen, dr. pæd. og konsulent inden for pædagogisk psykologi og uddannelsesudvikling.

»Vi har indrettet professionsuddannelserne sådan, at vi svinger en stor gruppe stude-

rende, som ikke oplever undervisningen som meningsfuld. Det er i min optik årsagen til, at de studerende – og ikke mindst de nyuddannede – i stor stil efterspørger pædagogiske redskaber. Redskaberne skal simpelthen kompensere for det svigt.«

Hvad er det ved uddannelsernes indretning, som fører til dette svigt?

»Det er den måde, undervisningen gribes an på, og det kan forstås ud fra begreberne induktiv og deduktiv undervisning. Kort fortalt arbejder induktiv undervisning fra praksis til teori, mens deduktiv undervisning går fra teori til praksis. Min anke mod professionsuddannelserne er, at de i alt for høj grad benytter sig af deduktiv undervisning.«

Hvorfor er det problematisk?

»Det er det, fordi deduktiv undervisning privilegerer de 'well-off'. Det deduktive er tæskegodt for dem, der har et stort overblik,

»Langt de fleste er ikke klædt på til at gå den deduktive vej og omsætte fra teori og tilbage til praksis«

Mads Hermansen

en vis forforståelse og en høj IQ – og ikke mindst en udholdenhed i forhold til den frustration, der kan opstå, når man ikke forstår de store komplekse sammenhænge. Det er kun et fåtal – højst halvdelen – af de studerende, der kan sætte flueben ud for alle disse

NY VIDEN OM PÆDAGOGER OG LÆRERES LÆRING

Micki Sonne Kaa Sunesens forskningsprojekt har titlen *Professionelles oplevede læring i forbindelse med kompetenceudviklingsforløb i dagtilbud og skole*. Projektet har involveret deltagere fra i alt 86 institutioner, geografisk spredt ud over hele landet. Projektet søger at skabe ny viden om, hvordan professionelle lærere, og hvilke barrierer, der kan være i forhold til denne oplevede læring. Ph.d.-projektets resultater formidles dels i en bog målrettet dagtilbud og skole og dels på en Dafolo-konference 11.-12. oktober. På denne konference kommer også oplægsholdere fra Exeter University og fortæller om Thinking Schools, som er et engelsk program, der er udviklet med henblik på at skabe pædagogiske miljøer, der eksplicit arbejder med at udvikle børns tænkefærdigheder som en integreret del af den daglige praksis.

punkter. Langt de fleste er ikke klædt på til at gå den deduktive vej og omsætte fra teori og tilbage til praksis.«

Hvad betyder det for deres uddannelse?

»Det betyder, at de bliver efterladt uden forståelse af sammenhængen mellem teori og praksis. De oplever, at de skal kunne noget, som ikke giver mening for dem. Men det betyder også, at de ikke får nogen konkrete håndgrib – eller værktøjer – for det forventes, at det er noget, man selv udvikler, når man har forstået, hvordan det hele hænger sammen.«

Hvordan kunne man i højere grad gøre undervisningen induktiv?

»I virkeligheden skal man tænke ligesom, når pilotuddannelsen sætter en pilot op i en flysimulator. Jeg kan godt drømme om en 'pædagogsimulator'. Det kunne for eksempel være en case. Casebaseret undervisning eller gammeldags rollespil er fremragende, når vi skal gå fra det konkrete til det generelle. Man begynder med spørgsmålene: Hvad kan vi gøre ved det? Hvordan vil det mon virke? Og hvad hvis jeg så siger sådan her? Derefter kan man begynde at tale om erfaringer fra lignende situationer – det, der hedder praksisrefleksion – og på den baggrund danne sig en overordnet forståelsesramme og teoretisk sammenhæng.«

Metoder kan sætte rammer

Et pædagogisk koncept eller en pædagogisk metode kan også fungere som en 'simulator', mener Centerchef for Center for medieret læring og inklusion (CEMELI) og ph.d. ved DPU, Aarhus Universitet. Micki Sonne Sunesen. Han har netop lagt sidste hånd på en ph.d.-afhandling om kompetenceudvikling af professionelle i skole og dagtilbud gennem brug af metoder. De cirka 500 deltagere i det stort anlagte forskningsprojekt har lært at bruge metoden Mediated Learning Experience i egen praksis.

»Jeg har været optaget af, hvad pædagoger og lærere oplever at kunne med metoden, som de ikke kunne i forvejen. I den henseende har den specifikke metode – Mediated Learning Experience – ikke været det væsent-

»Det kunne i princippet have været en hvilken som helst metode. Mit projekt har fokuseret på en undersøgelse af, hvad det betyder for kvaliteten af det pædagogiske arbejde, at man i det hele taget arbejder ud fra en metode«

Micki Sonne Sunesen

ligste. Det kunne i princippet have været en hvilken som helst metode. Mit projekt har fokuseret på en undersøgelse af, hvad det betyder for kvaliteten af det pædagogiske arbejde, at man i det hele taget arbejder ud fra en metode.«

Hvad kan en metode eller nogle redskaber bidrage med i det praktiske pædagogiske arbejde?

»Metoder kan rammesætte en tænkning og bidrage til faglig refleksion. I virkeligheden

handler det ikke om metoden eller redskabet, men om den som bruger den eller dem. Det bedste er, når en metode bidrager med et skærpet blik og dermed fremmer den refleksive og analytiske kommunikation om praksis i et team eller en organisation. «

Især studerende og nyuddannede klager jævnligt over, at der ikke er sammenhæng mellem professionsuddannelser som lærer og pædagoguddannelser og praksis. Kunne undervisning i metoder være et svar på den udfordring?

»Ja. Når der er så mange nyuddannede, der oplever en frustration over ikke at kunne omsætte viden fra uddannelsen til praksis, handler det også om at arbejdet med pædagogik og læring er så komplekst et felt, at man skal ud og navigere i noget, der er svært at forudsige. Så er det, man kan tænke: 'Jeg har ikke brug for at høre om Freuds underbevidste. Fortæl mig, hvad jeg skal gøre, når jeg står foran 4.b. Hvordan starter jeg lektionen op? Hvordan får jeg ro i klassen?' Det kan godt være, det lyder banalt, hvis man sidder som underviser på læreruddannelsen, men det er vigtigt for den nyuddannede lærer, som står i det.«

Hvad kan metoderne bidrage med, som kan hjælpe den lærer?

»Metoder kan sætte nogle rammer. For eksempel kan LP-modellen bruges til at strukturere et teams arbejde med at foretage pædagogiske analyser og holde processer på sporet. Cooperative Learning kan bruges til at organisere gruppearbejde i klassen, og Mediated Learning Experience kan være et sprog om, hvordan man konkret kan relatere til et barn med henblik på at stimulere barnets tænkning.«

Men risikerer vi ikke at gøre pædagogen eller læreren til en håndværker, der bare skal have sin værktøjskasse i orden, så han eller hun kan levere en standardløsning?

»Jo, det er jo faren ved at fokusere for meget på redskaber og metoder. Jeg er fortaler for, at metoder bruges refleksivt og analytisk, dvs., at man bruger en metode i de tilfælde, hvor man vurderer, at den kan have et understøttende potentiale i den pædagogiske

Metoder kan fremme den reflekserive og analytiske kommunikation om praksis i et team eller en organisation, viser nyt ph.d.-projekt.

praksis. Derfor giver det heller ikke mening, når man for eksempel fra kommunal side vil tvinge professionelle til at gøre brug af én bestemt metode frem for en anden. Det er at hævde, at alle problemer kan løses med den samme tilgang. Desuden bør man forholde sig til, om man overhovedet vil gøre brug af metoder. Man kan jo sagtens øge sin bevidsthed og sin viden på andre måder,« siger Micki Sonne Sunesen og tilføjer:

»I dag tænker ledelser meget i, hvilke nye tiltag de kan sætte i værk, og svaret er ofte et nyt redskab eller et koncept. Man sætter sjældent processer i gang, som handler om at systematisere og kvalificere dét, som i forvejen findes i en institution eller på en skole. Men der findes meget guld derude, som vi bare skal huske at samle op.«

Aggression mod fagsprog

Mads Hermansen er enig i, at redskaber og metoder ikke i sig selv er en garanti for kvalitet. Men han peger på, at det af flere årsager er afgørende, at studerende på professionsuddannelserne oplever en sammenhæng mellem teori og praksis.

»Især i folkeskolen er det sådan, at mange nyuddannede ikke har nogen håndværksmæssige greb med sig. Hvad gør de så? Jo, de griber tilbage til noget, de kunne i forvejen, eller til snusfornuft og praktisisme. De fleste ender med at blive udmærkede håndværkere alligevel efter et år eller to, hvis de holder så længe. Men undervejs får de en oplevelse af, at de ikke kan bruge deres uddannelse til en skid.«

Hvad betyder det – ud over at uddannelsen opleves som tidsspilde?

»Det betyder, at de netop bliver håndværkere og ikke får det andet lag med sig. De oparbejder en aggression mod fagsprog og en uvilje mod at analysere, fordi de har oplevet at sidde tilbage uden at kunne finde mening i det. Derfor får de ikke noget fagsprog, for de kan ikke relatere deres praksis til nogle overordnede, fælles begreber. Det er ellers noget af det allervigtigste i forhold til at udvikle sig fagligt, for hvis man ikke har fælles begreber, kan man ikke udtrykke sig præcist. En anden konsekvens er, at lærere og pædagoger ofte har paraderne oppe, når de skal på videre- eller efteruddannelse. Det bliver noget, der

skal overstås, for det ligner for meget det, der skete under grunduddannelsen, og de forbinder det ikke med deres hverdagspraksis. Det forstærker tendensen, for så fører videre- og efteruddannelse ikke til øget refleksion,« slutter Mads Hermansen. ■

MADS HERMANSEN

Lærer, psykolog, ph.d. og dr. pæd. Har bl.a. været ansat på DLH, DPU, CBS og Nordic School of Public Health. De to sidste steder som professor. Er nu direktør for Omvejen A/S. Hans seneste bog, *Undervisning mellem håndværk og kunst* (Samfundslitteratur, 2016), er netop udkommet.

MICKI SONNE KAA SUNESEN

Daglig chef i Center for Medieret Læring og Inklusion, (Cemeli). Er ved at afslutte et ph.d.-projekt på DPU, Aarhus universitet. Det handler om kompetenceudvikling i dagtilbud og skole.